

Diphaposi tse di rekegelang batlhokofadiwa

Eno ke phaposi (diphaposi) kwa seteišeneng sa mapodisi e e filweng gore e dirisiwe ke batlhokofadiwa.

Lefelo le le tlaa fa sephiri gore motlhokofadiwe a fe seteitemente sa gagwe.

Lefelo le gape le dirisediwa go tsaya diseteitemente mo baneng gape le ka nna le ditshamekiso, le e leng ditshamekiso tse di kgethegileng tse di dirisiwang ke bomankge (ka gale ka thuso ya batsereganyi) go thusa go tsaya diseteitemente.

Kwa lefelong la tiragalo, mapodisi a tlaa -

- ✘ batla fa mongongoregi a leng teng le go tsaya dikgato tse di utlwalang go sireletsa mongongoregi mo kotsing epe ya tlaletso
- ✘ tlhola tikologo e e siametseng tlhaeletsano
- ✘ tsaya diseteitemente go tswa go mongongoregi le mosupi/basupi
- ✘ (fa go na le lebaka la go dumela gore go nnile le keteko) tshwara moikarabedi ka bonako ntle ga warante
- ✘ batla dithobolo dipe le/kgotsa dibetsa tse di kotsi tse motho yo o tshoseditseng go bolaya kgotsa go gobatsa motho yo mongwe, a tswang a di tshotse. Re tlaa dira se fa re kgotsofetse gore seemo sa tlhologanyo sa modiramolato, tshokomelo ya go keteka le/kgotsa go ikaega ka ditagi le diritibatsi, go ka tlhotlheletsa boitsholo jwa gagwe le go tshosetsa motho ope.

Ke thuso efe e sele e mapodisi ba kgonang go e fa?

Fa e le gore go a kgonaga, re tlaa go thusa gore o fitlhelele -

- ✘ tlhokomelo ya bongaka
- ✘ borobalo
- ✘ kgakololo ya batlhokofadiwa.

Re tlaa go itsise ka ga -

- ✘ ditirelo ts atshegetso tse di leng mo kgaolong, le bonno bo sele, fa bo le teng
- ✘ ditirelo tsa kgakololo, fa di le teng
- ✘ thuso ya bongaka
- ✘ ditirelo tsa mahala tse di leng teng
- ✘ nako e ka yona ditirelo tse di leng teng mo letsatsing.

Re tlaa kopa modiredi wa tlhokomelo ya tsa boitekanelo go kgobokanya le go rekota bosupi jwa bongaka go tshegetsa tatofatso ya bokebekwa.

Fa o na le taolo ya tshireletso ya, re tlaa tsamaya le wena gore o ye go tsaya dithoto tsa gago tsa sebele.

Ke dire eng fa lepodisi e retelwa ke go diragatsa maitlamo a bone?

Fa lepodisi le retelwa ke go diragatsa maitlamo a, o ka bega kgang e kwa molaoding wa seteišene kwa seteišeneng sa mapodisi se se lebaneng.

Fa o sa kgotsofalela tselo e ka yona molaodi wa seteišene a tshoseng ngongorego ya gago ka teng, o ka nna wa bega kgang e ka sebele kwa go Independent Police Investigative Directorate (IPID). Mapodisi a selegae a tlaa go fa dintlha tsa bona tsa kgolagano.

KE KA IKGOLAGANYA LE MANG?

Ikgolaganye le seteišene sa mapodisi sa selegae

SAPS Emergency Line

10111

SAPS Crime Stop

08600 10111

Stop Gender Violence Helpline

0800 150 150

Childline

0800 055 555

AIDS Helpline

0800 012 322

*SAPS Family Violence,
Child Protection and Sexual
Offences Unit, Head Office,
Pretoria*

012 393 2184

*Visible Policing: Gender Based
Violence and Victim Empowerment*

012 421 8000

www.saps.gov.za

www.saps.gov.za

Fedisa Tuulalo ka ga Ketekano ya Balelapa!

Ketekano ya Balelapa

Ketekano ya balelapa gantsi e akanngwa gore e akaretsa fela keteko ya mmele, mme boitsholo jo e leng ketekano ya balelapa, bo farologana ka tlhologo ya jone le kelo e bo diragalang ka ona.

Molao wa Ketekano ya Balelapa, 1998 (Molao wa No ya 11 wa 1998) o laola tsamaiso e e tshwanetseng go salwa morago mo dikgetsing tsa ketekano ya balelapa, le gone o fa motlhokofadiwa ditharabololo tsa semolao.

Ketekano ya balelapa e diragala fa ga re ga batho ba ba mo botsalanong jwa balelapa.

Botsalano jwa balelapa ke eng?

Botsalano jwa balelapa go tewa botsalano fa gare ga moikuedi (motlhokofadiwa) le moikarabedi (motlhokofadiwa) jo mo go jona ba -

- nyalaneng kgotsa ba kileng ba nyalana go ya ka molao ope, setso kgotsa bodumedi
- nnang kgotsa ba ba neng ba nna mmogo mo botsalanong jaaka monna le mosadi (e le ba bong jo bo tshwanang kgotsa ba bong jo bo farologaneng)
- leng batsadi ba ngwana kgotsa ba tlhakanetse boikarabelo jwa botsadi jwa ngwana (e le ka nako e e tshwanang kgotsa e e sa tshwaneng)
- leng balelapa ba ba tsalanang ka lenyalo, ka madi kgotsa ka tsholelo-ngwana
- ba beeleditse/beeleditswe, kgotsa ba kile ba beeletsa/beelediwa, ba a ratana, kgotsa ba mo botsalanong ba balelapa go akaretsa botsalano ba tota kgotsa jo bo bo akanyediwang, botsalano jo bo tseneletseng kgotsa jwa thobalano jwa lobaka lepe.
- tlhakanelang kgotsa ba ba neng ba tlhakanetse bonno bo le bongwe sešweng.

Ketekano ya balelapa ke eng?

Ketekano ya Balelapa e akaretsa -

- **tshotlako ya mmele** (go fa sekao, go opa ka legofi, go loma, go raga, go betsa le matshosetsi a go itaya)
- **tshotlakako ya maikutlo, ya puo le ya tlhagananyo** (go fa sekao tlhapatso, go taya maina, go tlhabisa ditlhong le go sa tlotle sephiri sa ba bangwe)
- **tshotlakako ya thobalano** (go fa sekao, go pateletsa motho go nna le thobalano kgatlhano le thato ya gagwe le kubugelo ya tsa thobalano)
- **tshotlakako ya tsa ditšhelete (ikonomi)** (go fa sekao, fa moikarabedi a tima motlhokofadiwa madi a anang le tshwanelo ya ona, a gana ka tsela e e sa utlwaleng go duela kgotsa go tlhakanela go duela rente kgotsa bonto ya ntlo e lo e tlhakanelang kgotsa e lo neng lo e tlhakanetse, kgotsa go latlha dithoto tsa ntlo tse o di kgatlhagelang, kwa ntle ga tetla)
- **go salasala morago** (go fa sekao go sala sala motlhokofadiwa morago kgotsa go ya kwa go ena le go batla go bua le ena)
- **go senya dithoto** (go fa sekao, go thuba fenitšhara le go phunya kgotsa go dutlisa mowa wa dithaere tsa koloi ya motlhokofadiwa)
- **tseno e e sa robolelwang** mo ntlong ya motlhokofadiwa (go fa sekao, go tsena mo ntlong ya mosadi yo o kileng wa ratana le ena ntle ga tetla ya gagwe)
- **matshosetsi** (matshosetsi a a kwadilweng kgotsa a a buiwang ka molomo a a bakang poifo)
- **go tshwenya** (go fa sekao, go leletsa motlhokofadiwa mogala kgapetsa mo go sa batliweng, go leba motho kgotsa go diegadiega mo mafelong a motlhokofadiwa a leng mo go ona)
- **Mofuta ope o sele wa boitsholo jo bo laolang** motlhokofadiwa jo bo bayang polokese go kgotsa go tshela sentle ga motlhokofadiwa mo kotsing.

Boitlhopelo jwa me ke eng fa ke le motlhokofadiwa wa ketekano ya balelapa?

O na le tshwanelo ya go -

- tlhatlhela kgetsi ya bokebekwa, fa boitsholo jwa motshwenyi e le molato
- kopa taolo ya tshireletso kwa Kgotleng ya Magiseterata e e gaufi
- tlhatlhela kgetsi ya bonokwane le go kopa taolo ya tshireletso

Go tlhatlhela kgetsi ya bokebekwa ga go a tlamega gore o kgone go kopa taolo ya tshireletso.

Taolo ya tshireletso ke eng?

Ke taolo e e fiwang ke magiseterata fa motlhokofadiwa a e kopa, e e -

- **PATELETSANG** moketeki wa balelapa go itshola ka tsela a rileng (go fa sekao, go duela rente)
- **ITSANG** moketeki wa balelapa go nna le boitsholo jo bo rileng (go fa sekao, ga a tshwanelo yo itsaya kgotsa go ikgolaganya le motlhokofadiwa).

E ka nna gape ya thibela motlhokofatsi go batla thuso mo mothong yo mongwe gore a mo direle ditiro tse di jalo (tsa go tlhokofatsa).

Taolo ya tshireletso e ikaeletse go thibela go ipoeletsa ga ditiragalo tsa ketekano ya balelapa (jaaka, go emisa tshotlakako ya go betsa kgotsa go emisa go tshwennngwa ke motlhokofadiwa). Taolo ya tshireletso e batla go netefatsa polokese go mongongoregi, e e senang poifo le botlhoko le tlhabetso ditlhong tse moikarabedi a ka dirang gore mongongoregi a nne le tsona. Mo godimo ga moo taolo ya tshireletso gore ke boitsholo bofe jo moikarabedi a tshwanetseng go emisa go nna le jona.

Fa fela moikarabedi a obamela taolo ya tshireletso, motlhokofadiwa o tlaa bolokese ga. Fa moikarabedi, le fa go le jalo, a ka tlola taolwana epe ya taolo ya tshireletso, moikarabedi a ka nna a tshwarwa.

Ke mang yo o ka kopang taolo ya tshireletso?

- Motlhokofadiwa kgotsa motho ope o sele yo a nang le kgatlhego ya go tshela sentle ga motlhokofadiwa (seno se akaretsa mogakolodi, motlamedi wa tirelo ya boitekanelo, lepodisi, modirediloago kgotsa morutabana).
- Motho yo o tsenang kopa mo boemong jwa motlhokofadiwa o tshwanetse go nna le tumelelo e e kwadilweng ke motlhokofadiwa, kwa ntle ga fa mongongoregi e -

- ➔ le ngwana
- ➔ a sa gola tlhagananyo sentle (seiaie)
- ➔ a idibetse
- ➔ motho yo kgotla e kgotsofetseng gore ga a kgone go fa tumelelo e e tlhokiwang

Ke ka dira eng fa motlhokofatsi a sa obamele taolo ya tshireletso ?

- Leletsa mapodisi. Ba tlaa go kopa gore o fe afdafiti.
- Neela warante ya go tshwarwa go mapodisi e e kayang gore e amogetswe le taolo ya tshireletso (fa o sena yona, itsise mapodisi ka mo go tshwanetseng).
- Fa o le mo kotsing ya kgobatso e e gaufi ka ntla ya tlolomolao, motlhokofatsi o tlaa tshwarwa.
- Fa o se mo kotsing ya kgobatso e e gaufi, motlhokofatsi a ka nna a se tshwarwe, mme o tlaa itsisiwe gore a iponatse mo kgotleng mo letsatsing la kgotla le le latelang (ka Foromo 11).

Nna le leano la polokese go ya tshoganyetso

- kaya mafelo a mo go ona o kgonang ka fitlhelela mogala (founu) ka bonako le ka bonolo.
- nna ka gale o tshotse lenane la megala ya tshoganyetso.
- Netefatsa gore batho ba o ba ikanyang, ba na le khopi ya taolo ya tshireletso le warante ya go tshwarwa.
- Baya madi a o ka a dirisetsang thekisi kgotsa bese ka motsi wa tshoganyetso mo lefelong le le bolokese gileng.
- Baya dinotlolo tse dingwe gape tsa ntlo kgotsa sejanaga mo lefelong le le bolokese gileng.
- Fa go kgonega, nna le diaparotse dingwe gape tsa gago (le tsa bana ba gago) tse di pakilweng mo kgetsing, mme o e beye mo lefelong le le bolokese gileng (go fa sekao mo ntlong ya moagisani).
- Fa o rulaganya go tsamaya, tsamaya fa motlhokofatsi a seyo, mme o tseye bana ba gago.
- Netefatsa gore o tshotse ditokomane tse di botlhokwa tse di jaaka ID ya gago, karata ya gago ya thuso ya bongaka (medical aid), le karata ya gago ya banka ya polokelo/keretiti.

Maitlamo a Tirelo ya Mapodisi a Aforikaborwa go batlhokofadiwa ba ketekano ya balelapa

Ke maitlamo a mapodisi go tshola batlhokofadiwa ba ketekano ya balelapa ka bomasisi, thekegelo le tlhokomelo.

Jaaka batlhankedi jwa sepodisi

- re tlaa tshola batlhokofadiwa ka tlotlo le go sireletsa seriti sa bona
- re tlaa reetsa se bathokofadiwa ba se buang
- ga re kitla re tlhapatso kgotsa re baya bathokofadiwa molato kgotsa re tshithshinya gore ke molato wa bona go bo ba sotlakakilwe
- thusa batlhokofadiwa ka kutlwelebotlhoko le tlhokomelo
- itsise batlhokofadiwa ka ditshwanelo tsa bona le boikgethelo.

Go netefatsa gore seno se dirilwe, mapodisi a tlaa -

- kopa batlhokofadiwa go saena Buka ya Ditiragalo kwa seteišeneng sa mapodisi
- fa batlhokofadiwa kitsiso, le go e tlhalosa ka puo e ba e tlhaganang, le go tlhalosa ka fa ba ka tsweleng ka teng
- tsaya matsapa a go batla motho yo o ka buang le motlhokofadiwa ka puo e a e tlhaganang
- tsaya seteitemente sa motlhokofadiwa mo sephiring mme e seng fa pele ga motlhokofatsi kgotsa setšhaba
- swetsa go ikaegile ka seteitemente sa gago, gore a ba tshware kgotsa ba se tshware motlhokofatsi le go tsaya tlhobolo ya gagwe, gammogo ya le go tlhomamisa letlhoko la motlhokofadiwa le gore ba ka mo thusa jang
- naya taolo ya tshireletso go motho yo taolo e ntshitsweng kgatlhano le ena, jaaka go laotswe ke kgotla
- baya khopi ya tshireletso le go rekota tshwaro nngwe le nngwe jaaka bosupi jwa batlhokofadiwa
- kwala ngongorego ya motlhokofadiwa mo Rejiseterang ya Ditiragalo kwa seteišeneng jaaka bosupi jwa tlaletso jwa gore motlhokofadiwa o begile kgang
- go fa tshedimosetso ya tekodiso ka ga tlhohomiso.